

50057208 : สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

คำสำคัญ : พื้นที่ว่าง/วัฒนธรรม/ปฏิบัติการทางสังคม/สเปซซินแทกซ์

ลลิตทิพย์ รุ่งเรือง : ที่ว่าง ที่สร้างให้เกิดความยั่งยืนทางสังคม : กรณีศึกษาความสัมพันธ์ของพื้นที่ว่าง และการปฏิบัติการทางสังคม ของพื้นที่เมืองเก่าลำพูน ตำบลในเมือง จังหวัดลำพูน. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผศ.ดร.อภิรดี เกษมสุข. 172 หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของพื้นที่ว่างและกิจกรรมที่เกิดขึ้นของเมืองในระดับภูมิภาค กรณีศึกษากิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ว่างสาธารณะของเมืองเก่าลำพูน โดยใช้ชุดทฤษฎีเชิงสัญฐานวิทยาที่เกี่ยวข้องด้วยเรื่องของพื้นที่ และศักยภาพในการเข้าถึงโครงข่ายพื้นที่ว่างของเมือง ที่เรียกว่า “Space Syntax” (Hiller, 1984) วิเคราะห์ร่วมกับ การสังเกตรูปแบบของกิจกรรมในชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้นในพื้นที่ว่างสาธารณะของเมือง ทั้งในช่วงเวลาปกติ และช่วงวันสำคัญ

ผลจากการศึกษาพบว่า ในช่วงเวลาปกติกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ว่างสาธารณะของเมืองลำพูนจะเกิดขึ้นกระจายทั่วไปในพื้นที่เมือง โดยมีอัตราการสัญจร หรือความนิยมในการใช้พื้นที่สูงสุดบริเวณพื้นที่ว่างกลางเมืองที่อยู่ในแนวแกนเหนือ-ใต้ ตะวันออก-ตะวันตก รูปแบบของกิจกรรมที่เกิดขึ้นมีความหลากหลายและกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์กิจกรรมในพื้นที่ว่างส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนในระดับชุมชน ในขณะที่ในช่วงวันสำคัญ กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ว่างสาธารณะจะลดลงไม่กระจายไปทั่วเหมือนเช่นในช่วงวันปกติ โดยมีอัตราการสัญจร หรือความนิยมในการใช้พื้นที่สูงสุดบริเวณพื้นที่ว่างกลางเมืองฝั่งตะวันออก รูปแบบของกิจกรรมที่เกิดขึ้นมีความเฉพาะสูงและกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์กิจกรรมในพื้นที่ว่างส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนในระดับเมืองเป็นหลัก แสดงให้เห็นว่าการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะของเมืองเก่าลำพูนในช่วงปกติต้องการลักษณะของพื้นที่ที่สามารถตอบสนองต่อกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่น และหลากหลาย และกลมกลืนอยู่ในพื้นที่ย่อยระดับชุมชนได้ดี โดยศักยภาพในการเข้าถึงพื้นที่ว่าง หรือเส้นทางสัญจรเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะของเมือง และช่วยให้เกิดความเข้าใจในรูปแบบของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ว่างของเมือง จากวิถีของชีวิตประจำวันที่สะท้อนรูปแบบทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นผ่านพื้นที่ว่างและการปฏิบัติการในพื้นที่ของเมืองนั้นอย่างแท้จริง

ภาควิชาสถาปัตยกรรม

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ .....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

50057208 : MAJOR : VERNACULAR ARCHITECTURE

KEY WORD : SPACE/CULTURAL/SOCIAL PRACTICE/SPACE SYNTAX

LALINTIP RUNGRUANG : EFFECTIVE SPACES FOR SUSTAINABLE SOCIETY : CASE STUDY OF RELATIVE BETWEEN SPACE AND SOCIAL PRACTICE OF THE OLD LAMPHUN CITY, TUMBON NAIMUANG, LAMPHUN PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. APIRADEE KASEMSOOK, Ph.D. 172 pp.

The objective of this research is to study the relationship between space and activities that happen in the regional city, with special reference to Lamphun the old town. By using the theory of spatial morphology and potential of accessibility in spatial configuration that called "Space Syntax" (Hiller, 1984) to analyses with observations in the patterns of the activities in everyday life happened in public space together both of traditional and on daily timeline.

Result of the study shows that, during the day, the pattern of activities scattered over all of public space of the old Lamphun, and there is the highest circulation rate or popularity in spaces at the central area of the north-south and east-west axis. There is a various types of activities in the spaces and most of the people use spaces on the local level, however, during the traditional festival period, the pattern of activities in public space have decreased different by from in the daily time which have scattered over all the spaces. The highest circulation rate or popularity is found at the central area of the west side. The most used spaces for this period are on the global level. All of these show during the day, for the spaces to property function, they should accommodate the flexibility for various types of activities. It should also be harmonious with the local space. The potential of accessibility or the circulation is the main factor for the function of space. And help to understand the behavior patterns, from folk life in the everyday life, which happened in the public spaces. These also reflex the pattern of cultural though into the spaces and social practice that happened in the urban space truly.

Department of Architecture

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature.....

Academic Year 2011

Thesis Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณา และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างมากจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรดี เกษมสุข อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือทั้งในส่วน of หลักคิดในเนื้อหาของกระบวนการวิจัย และวิธีปฏิบัติตนของผู้ดำเนินงานวิจัยเอง จนทำให้เกิดผลงานวิจัยที่มีประโยชน์อย่างน้อยแก่ผู้วิจัย ในการนำความรู้จากกระบวนการศึกษานี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไปได้ และต้องขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ อินพันทัง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชศรี ภักดิ์สุขเจริญ ประธานและกรรมการร่วมตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์อย่างมาก ในการส่งเสริมให้เนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีความสมบูรณ์ และคมชัดมากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ อรศิริ ปาณินท์ ผู้เป็นต้นแบบให้เกิดการศึกษาเรื่องราวของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น อาจารย์จุลพร นันทพานิช ผู้นำทางไปสู่หลักคิดในการอยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติและนำทางไปพบกับ คุณนเรนทร์ ปัญญาภู นักจดหมายเหตุอิสระ ที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเชื่อของคนลำพูนอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาอย่างมาก

ขอขอบพระคุณ ผู้ที่ร่วมช่วยในการลงสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล คุณชัยวัฒน์ รั๊กอู่ คุณอภิชัย ไพรสินธุ์ คุณศานานุ สุขเกษม คุณนิกันต์ จันทวงศ์ คุณพิมพ์สิริ เหมโสภณะ ขอขอบคุณ คุณรุจิเรข ตัณฑ์พะลัง ที่ช่วยแนะนำข้อมูลเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ Space Syntax ขอขอบคุณเพื่อนร่วมศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นปี 2550 คุณประธาน ยานกุลวงษ์ คุณตุลชัย บ่อทรัพย์ คุณชินโรส พันทวิ คุณปริยานุช คำสนอง คุณปิยะ ไล่หลักพัน ที่ร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิด และให้กำลังใจในการศึกษามาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ พี่ๆ น้องๆ ที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และครอบครัว ที่ได้ให้โอกาสและสนับสนุนในการศึกษาเพิ่มเติมองค์ความรู้ในครั้งนี้ และหวังอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และใช้ในการต่อยอด พัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องด้วยสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่เหมาะสมในประเทศ และสังคมไทยได้ต่อไป